

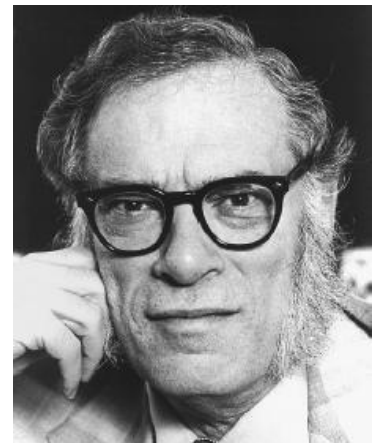
95 років від дня народження *Айзека Азімова* (Isaac Asimov, 1920–1992), американського письменника-фантаста, вченого-біохіміка, популяризатора науки. Народився у єврейській сім'ї на Смоленщині (Росія). Автор близько 500 книг у жанрах наукової фантастики, фентезі, детективу, гумору, науково-популярної літератури (від астрономії і генетики до історії та літературознавства).

Перше оповідання «Прихід ночі» (англ. «Nightfall», опубл. 1941), про планету, на якій ніч настає раз у 2049 років, у 1968 р. була проголошена Американською асоціацією письменників-фантастів найкращим оповіданням серед усіх коли-небудь написаних фантастичних оповідань.

Найулюбленішими творами письменника були оповідання «Останнє питання» (англ. «The Last Question»), «Двохсотрічна людина» (англ. «The Bicentennial Man»), «Потворний хлопчисько» (англ. «The Ugly Little Boy»), роман «Навіть боги» (англ. «The Gods Themselves»).

Найвідоміші книги – про роботів «Я, Робот» (1950), детективна серія «Сталеві пкечери» (1954), «Голе сонце» (1957), «Роботи ранкової зорі» (1983), «Роботи та Імперія» (1985). Деякі терміни з його творів, як-от: *robotics* (роботехніка, роботика), *positronic* (позитронний), *psychohistory* (психоісторія, наука про поведінку великих груп людей), – увійшли до вжитку в англійську та інші мови.

Азімов так сформулював гуманістичну роль наукової фантастики в сучасному світі: «Історія дійшла точки, коли людству більше не дозволено ворогувати. Люди на Землі повинні Дружити. Я завжди намагався підкреслити це у своїх творах... Не думаю, що можна примусити усіх людей любити один одного, але я бажав би знищити ненависть між людьми. І я цілком серйозно вважаю, що наукова фантастика є однією з ланок, які допомагають об'єднати людство. Проблеми, які ми піднімаємо у фантастиці, стають насущними проблемами усього людства... Письменник-фантаст, читач фантастики, сама фантастика служать людству».

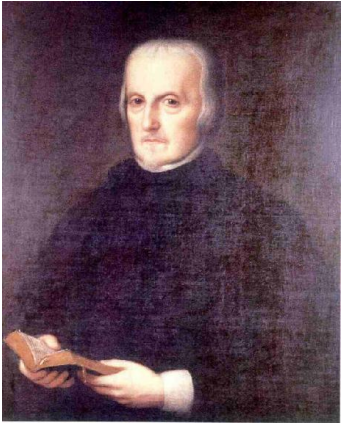
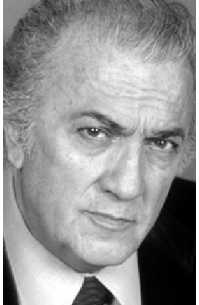
Січень 2015 року

3	115 років від дня народження Олексія Володимировича Чичеріна (1900–1989), літературознавця, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри зарубіжної літератури Львівського національного університету імені Івана Франка. Основні праці: «Ідеї і стиль» (рос. «Идеи и стиль», 1965), «Ритм образу» (рос. «Ритм образа» 1973), «Нариси з історії російського літературного стилю. Оповідна проза і лірика» (рос. «Очерки по истории русского литературного стиля. Повествовательная проза и лирика», 1977)	
4	230 років від дня народження Якоба Грімма (нім. Jacob Ludwig Karl Grimm, 1785–1863), німецького філолога, письменника-казкаря, брата Вільгельма Грімма. Представник гейдельберзьких романтиків, що ставили за мету відродження громадського і наукового інтересу до народної культури. Опубліковані братами Грімм книги з історії та граматики німецької мови, на тлі численних діалектів останнього, стали стимулом до оформлення германістики та лінгвістики в самостійну наукову дисципліну. Основоположник міфологічної школи у фольклористиці (книга «Німецька міфологія», 1875).	
6	420 років від дня народження Богдана Хмельницького (бл. 1595-1657) гетьмана України, державного діяча і полководця, дипломата, творця Української козацької держави, організатора українського війська.	
8	80 років від дня народження Василя Андрійовича Симоненка (1935–1963), українського поета, журналіста, правозахисника, одного з найбільш яскравих представників шістдесятників. За життя поета вийшли лише збірка поезій «Тиша і грім» (1962) і казка «Цар Плаксій та Лоскотон» (1963). Набули великої популярності його самовидавні поезії. Основні мотиви: сатира на радянський лад («Некролог кукурудзяному качанові», «Злодій», «Суд», «Балада про зайшого чоловіка»), зображення життя селянства («Дума про щастя», «Одинокі матір»), жорстокість радянської деспотії («Брама», «Гранітні обеліски, як медузи ...»), таврування російського шовінізму («Курдському братові»), любов до своєї Батьківщини («Задивляюсь у твої зіниці», «С тисячі доріг», «Український лев», «Лебеді материнства», «Україні» та ін.). Самвидавню творчістю Симоненко став на шлях, указаний Т. Шевченком, й увійшов в історію української літератури як визначальна постать боротьби за державний і культурний суверенітет України 2-ї пол. XX ст.	

Січень 2015 року

9	125 років від дня народження Карела Чапека (чеськ. Karel Čapek, 1890–1938), одного з найвідоміших чеських письменників ХХ ст. Автор знаменитих п'єс «Засіб Макропулоса» (чеськ. «Věc Makropulos», 1922), «Мати» (чеськ. «Matka», 1938), «R.U.R.» (чеськ. «Rossumovi Univerzální Roboti», 1920), романів «Фабрика абсолюта» (чеськ. «Továrna na absolutno», 1922), «Кракатит» (чеськ. «Krakatit», 1922), «Війна з саламандрами» (чеськ. «Válka s mloky», 1936), «Перша рятувальна» (чеськ. «První parta», 1937), «Життя і творчість композитора Фолтина» (чеськ. «Život a dílo skladatele Foltýna», 1939, не заверш.), романної «філософської трилогії», яку утворюють твори «Гордубал» (чеськ. «Hordubal», 1933), «Метеор» (чеськ. «Povětrň», 1934), «Звичайне життя» (чеськ. «Obvyčejný život», 1934), а також численних есе, фельєтонів, казок, нарисів, мандрівних нотаток. Зусиллями Карела Чапека було унаочнено нові тенденції французької літератури, внаслідок чого у 1920 р. з'явилась збірка «Французька поезія нової доби».	
10	140 років від дня народження Рейнгольда Моріцевича Глієра (1875-1956), українського та російського композитора диригента, педагога, музично-громадського діяча німецько-польського походження. Автор більше 500 творів різних жанрів. Писав багато музики для театральних постановок, в тому числі до комедії Бомарше у постановці К. С. Станіславського в МХАТі (1827).	
13	185 років тому (1830) у Петербурзі почала виходити «Літературна газета» (рос. «Литературная газета») за редакцією О. С. Пушкіна	
15	220 років від дня народження Олександра Сергійовича Грибоєдова (1795–1829), російського письменника, драматурга. Належить до <i>homo unius libri</i> – письменник однієї книги, комедії «Лихо з розуму» (рос. «Горе от ума»).	

Січень 2015 року

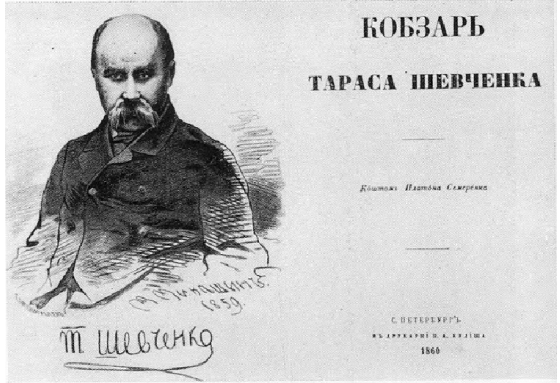
17	415 років від дня народження <i>Кальдерона де ла Барки</i> (ісп. Pedro Calderón de la Barca, 1600–1681), класика європейської літератури, іспанського поета, останнього визначного драматурга («католицького Шекспіра», за визначенням братів Шлегелів) золотого століття іспанської літератури. Його драматургічна творчість є барочним завершенням і доведенням до граничного рівня досконалості театральної моделі Лопе де Веги. На відміну від свого попередника Кальдерон приділяв особливу увагу сценографії та музичному оформленню вистави. Спадщина включає 120 комедій і драм, 80 <i>autos sacramentales</i>, 20 інтермедій і багато інших творів, у тому числі поезій і поем. Серед драматичних творів вирізняють: драми честі («Стійкий принц», «Саламейський алькальд», «Лікар своєї честі», «Живописець свого безчестя»), філософські драми («Життя – це сон», «Чарівний маг», «Чистилище святого Патрика») та комедії інтриги («Пані-неведимка», «У тихому вирі...», «По секрету вголос»). Кальдеронівський стиль формують метафоричність, яскрава поетична форма, логічна побудова діалогів і монологів, насиченість найрізноманітнішими ремінісценціями. Після забуття у XVIII ст. був знову відкритий Гете.	
19	Народилася <i>Ніна Євгенівна Крутікова</i> (1913–2008), український літературознавець, історик літератури, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, довголітній керівник відділу російської літератури і літератур народів СРСР Ін-ту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ (м. Київ). Автор фундаментальних праць з історії російської й української літератур XIX ст. та початку XX ст. («Гоголь та українська література», 1957, «Творчість І. С. Нечуя-Левицького», 1961, «Російський реалізм та становлення української реалістичної школи», 1963, «Сторінки творчого життя. (Марко Вовчок в житті і праці)», 1965, «На початку століття. Горький та символісти», 1978 й ін.).	
20	95 років від дня народження <i>Федеріко Фелліні</i> (1920–1993), італійського режисера, володаря п'яти «Оскарів» і «Золотої пальмової гілки» Каннського кінофестивалю. Один із сценаристів стрічки Роберто Росселліні «Рим, відкрите місто», яка започаткувала італійський неореалізм. Режисер і сценарист фільмів «Дорога», «Ночі Кабірії», «Вісім з половиною» (режисер), «Солодке життя», «Амаркорд» (режисер), «Репетиція оркестру», «Інтерв'ю» й ін.	

Січень 2015 року Січень 2015 року

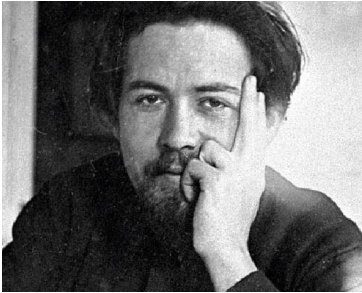
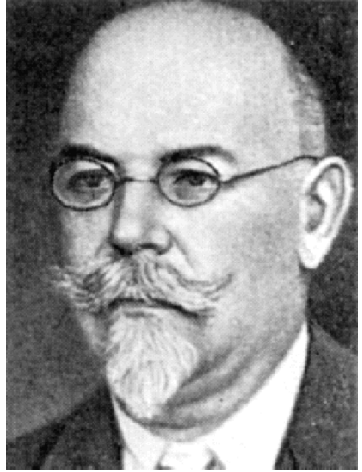
21	145 років дня смерті Олександра Івановича Герцена (1812–1870), російського письменника, публіциста, філософа, революціонера-демократа, першої особи російської політичної еміграції. Заснував у Лондоні «Вільну російську друкарню» (1853), спільно з Огарьовим видавав революційні видання – альманах «Полярна зірка» (1855–1868) і газету «Дзвін» (1857–1867). <i>Твори:</i> «Минуле і думи», «Хто винен?», «Сорока-злодійка» й ін.	
22	День Соборності України. Встановлено Указом Президента України «Про День соборності України» від 21 січня 1999 року № 42/99 на відзначення великого політичного й історичного значення проголошення 22 січня 1919 р. «Акту возз'єднання Української Народної Республіки й Західноукраїнської Народної Республіки».	
26	105 років від дня створення Гнатом Хоткевичем самодіяльного Гуцульського театру (1910). Створений в селі Красноїлля на Гуцульщині. Г. Хоткевича зміг поєднати кращі традиції театру Наддніпрянщини і фольклорного театру Гуцульщини. В результаті цього виник самобутній колектив з неповторним стилем. Репертуар склали перероблена Г. Хоткевичем п'єса польського письменника Ю. Коженьовського «Верховинці» («Kagrasu górale») та три оригінальні п'єси «Довбуш», «Гуцульський рік», «Непросте», написані Г. Хоткевичем. Усі ці твори були написані гуцульською говіркою, відображали життя гуцулів у всіх його часах і проявах. Серед багатьох так званих малоросійських труп з псевдонародним репертуаром, Гуцульський театр зумів піднести гуцульський фольклор до вершин поетичної образності і захопливої видовищності. Народний, аматорський театр здійснював гастролі по Галичині, Польщі (Краків), а частина труп виступила на театральних підмостках Москви.	

27	225 років від дня народження <i>Петра Петровича Гулака-Артемовського</i> (1790–1865) українського поета, просвітника, перекладача, педагога, культурно-громадського діяча, літературознавця. В 1841–1849 рр. – ректора Харківського університету. Новаторські пошуки поета в жанрі байки привели до вдосконалення її форм, які цілком можна вважати сучасними. Дещо пізніше в українській літературі цим шляхом пішли Є. Гребінка та Л. Глібов, а в російській — І. Крилов. Почавши з реалістичних позицій у творчості, вдався до написання романтичних балад. Звернувшись до сюжетів Гете й Міцкевича (балади «Твардовський», «Рибалка», 1827), прилучився до світового літературного процесу, започаткувавши цілий напрям української літератури, який продовжили балади представників «харківської школи» (Л. Боровиковського, О. Шпигоцького, а пізніше М. Костомарова). Помітну роль приділяв питанням міжслов'янських мовно-літературних взаємин, фольклорно-етнографічному вивченню слов'янських народів. Показовою з огляду на мце є складена ним 1839 р. «Инструкция в руководство г. адъютанту Срезневскому по случаю назначаемого для него путешествия по славянских землях с целью изучения славянских наречий и их литературы». Член Московського товариства аматорів російської словесності, Королівського товариства друзів науки у Варшаві. Товаришував з А. Міцкевичем. В історії української літератури утвердився як палкий захисник української літературної мови, діяч просвітительського реалізму, майстер художнього слова, один з найвизначніших попередників Т. Шевченка.	
	День народження <i>Михайла Євграфовича Салтикова-Щедрина</i> (1826–1889), класика російської літератури. У його текстах під впливом герменевтики і структуралізму виявляють об'єктивно дані семантичні конструкції різних рівнів, які засвідчують присутність сильної світоглядної напруги, що дозволяє поставити письменника в один ряд з Ф. М. Достоевським і А. П. Чеховим. <i>Твори</i>: «Пани Головлєви», «Історія одного міста», «Пошехонська старовина», «Губернські нариси» й ін.	

Січень 2015 року

27	155 років тому (1860) вийшов з друку повний <i>«Кобзар»</i> основоположника нової української літератури Тараса Григоровича Шевченка	 Т. Г. Шевченко. «Кобзар». Титульна сторінка видання 1860 р.
28	95 років від дня смерті <i>Панаса Мирного</i> (Панаса Яковича Рудченка, 1849–1920), класика української літератури.	
29	210 років з часу відкриття <i>Харківського університету</i> (1805). День пам'яті Героїв Крут. Бій під Крутами відбувся 16 (29) січня 1918 р. на залізничній станції Крути під селищем Крути та поблизу села Пам'ятне, за 130 км на північний схід від Києва. Тривав 5 год. між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та загonom з київських студентів і бійців вільного козацтва, що загалом нараховував близько чотирьох сотень вояків. В бою під Крутами оборонці української державності отримали переконливу військову перемогу. Наступ ворога було зупинено і здійснено організований відступ, руйнуючи за собою колії і мости. Російсько-більшовицькі нападники втратили боєздатність на чотири дні. Агресор мусив підтягнути нові сили, відремонтувати підірвані й поруйновані мости та залізничні колії, і лише після цього продовжувати свій наступ на Київ, не так залізничним шляхом, як на реквізованих селянських возах, запряжених кіньми, по розмоклій дорозі. Ця затримка ворога дала змогу українській делегації укласти Брест-Литовський мирний договір, який врятував молоду українську державність. У свідомості багатьох особливого значення набув завдяки героїзму української молоді. Особливо вразило сучасників поховання юнаків, які потрапили після бою в полон до більшовиків і у кількості 27 людей були ними страчені. На похороні у Києві біля Аскольдової могили голова Української Центральної Ради Михайло Грушевський назвав юнаків, які загинули в нерівній боротьбі, героями, а поет Павло Тичина присвятив героїчному вчинкові вірш «Пам'яті тридцяти».	

Січень 2015 року

29	155 років від дня народження Антоніа Павловича Чехова (1860–1904), російського письменника і драматурга. Батько письменника – Павло Чехов (1823–1898) – народився у селі Вільховатка Полтавської губернії (Україна). Він був кріпаком. 1840 року. вивчав цукроваріння на місцевому цукровому заводі. 1841 р. його було викуплено з неволі батьком. Згодом він став купцем і торговцем. За 25 років творчості створив близько 900 художніх творів (оповідання, повісті, п'єси). Класикою світової літератури стали такі прозові твори як «Степ», «Сумна історія», «Дуель», «Палата № 6», «Людина у футлярі», «Розповідь невідомої людини», «У ярі», «Дітвора», «Драма на полюванні», а також п'єси «Іванов», «Чайка», «Дядя Ваня», «Три сестри», «Вишневий сад».	
31	145 років від дня народження академіка Володимира Миколайовича Перетца (1870–1935), українського та російського філолога, методолога літературознавства, дослідника і видавця численних пам'яток давньої і середньої української літератури і української творчості, історика і теоретика літератури, організатора українського наукового життя й ініціатора багатьох наукових починів. В. М. Перетц – один з авторів офіційної записки Російської АН до Кабінету міністрів Росії «Об отмене стеснений малорусского слова» (1905) з вимогою прав на вільний розвиток української мови і літератури, свободи друку. Учасниками заснованого 1907 р. і очолюваного ним «Семинария Русской Филологии» при Університеті св. Володимира в Києві в різні періоди його існування був цілий ряд видатних науковців, філологів і літературознавців, між ними: Варвара П. Адріанова-Перетц (дружина академіка В. М. Перетца), О. В. Багрій, С. Д. Балухатий, О. П. Баранніков, Л. Т. Білецький, С. О. Бугославський, О. С. Грузинський, М. К. Гудзій, В. І. Маслов, С. І. Маслов, І. Огієнко, В. Отроковський, О. А. Назаревський й ін. У 1921 р. заходами академіка В. М. Перетца в Ленінграді постає Товариство дослідників української історії, письменства й мови, яке об'єднувало під його головуванням великий гурт осіб, зацікавлених цим досліджуванням. 1926 р. це товариство мало 31 дійсного члена і 5 членів-співробітників і, працюючи початково як комісія ВУАН, перетворилося згодом, в 1928 р., на філію ВУАН.	

	110 років від дня народження <i>Джона Генрі О'Хари</i> (англ. John Henry O'Hara, 1905–1970), американського письменника, автора відомих романів «Побачення в Самаррі» (англ. «Appointment in Samarra», 1934) та «Баттерфілд, 8» (англ. «Butterfield 8», 1935).	
31	95 років з часу створення (1920) <i>Національного академічного українського драматичного театру ім. Івана Франка</i> (Київ). Театр засновано у Вінниці спільно Гнатом Юрою, Амвросієм Бучмою та Семеном Семдором. Першим очільником театру став Гнат Юра. У 1920–1930-х рр. акторське ядро театру складали Амвросій Бучма, Наталія Ужвій, Юрій Шумський, Ганна Борисоглібська, Дмитро Мілютенко, Віктор Добровольський, Поліна Нятко, Катерина Осмяловська, Євген Пономаренко, Петро Сергієнко, Микола Яковченко, Микола Братерський, Олександр Романенко та інші. Серед постановок були шедеври вітчизняної та світової класики: «Весілля Фігаро» П. Бомарше, «Пригоди бравого солдата Швейка» за Я. Гашеком, «Суєта» І. Карпенка-Карого, «Дон Карлос» Ф. Шіллера, «Борис Годунов» О. Пушкіна. 1940 – театр одержав звання академічного. У 1978–2001 рр. театр очолював Сергій Данченко. Указом Президента України від 11 жовтня 1994 р. театру надано статус Національного. З кінця 2001 до 2012 р. театр очолював Богдан Ступка. 25 липня 2012 за наказом Міністерства культури України виконувачем обов'язків художнього керівника театру призначено Станіслава Мойсеєва.	
	80 років від дня народження <i>Кендзабуро Ое</i> (1935), японського письменника, лауреата Нобелівської премії (1994). Автор понад 20 романів («Особистий досвід», «Футбол 1960 року», «Ігри сучасників», романна трилогія «Палаюче зелене дерево» й ін.) і повістей («Сімнадцятилітній» та ін.), декількох збірок оповідань (напр. цикл «Прокинься, нова людино!») і численних есе. У своїх творах намагається подолати нігілізм, безвідповідальність і відчуженість сучасної людини, що досягли, на його думку, свого апофеозу у Другій світовій війні. Для творчості письменника характерні глобальний масштаб, есхатологічні мотиви, проблеми природи насильства, підкреслення маргінальності і пошук адекватної сьогоденню трансцендентності у колективній суті людини і природному життєвому устрої. На світогляд і творчий метод Ое великий вплив мала класична японська і гуманістична європейська література, філософія екзистенціалізму, аналітична психологія К. Юнга, антропологія Масао Ямагуті, а також семіотика Ю. Лотмана й естетична концепція гротескного реалізму М. Бахтіна. Намагається протистояти планетарному масштабу технічного і монологічного мислення наукової цивілізації і у цьому глибинно пов'язаний з філософським досвідом М. Гайдеггера та Г.-І. Гадамера. Займає активну суспільну позицію, зробивши своїм кредо вислів данського філолога Крістофера Ніропа: «Той, хто не протестує проти війни, стає співучасником війни».	